

MARTINI
BONACINÆ

MEDIOLANENSIS,

SACRÆ THEOLOGIÆ, ET IV. D.

COMITIS PALATINI, ET VTRIVSQUE

Signaturæ Referendarij Apostolici,

OPERA OMNIA

RECENS IN TRES TOMOS DISTRIBVTA,

Quorum PRÆFATIO, duo nonnullis tractatibus, quæ hactenus cernuntur, & innumeris subiectis
accessionibus, quas adhibita nota conspiciunt, indicant, locupletiores redduntur, ex quibus
per ipsum auctorem recognitione. TERTIUS, cuiusquam auctoris, non
primum prodit. Venit vltima, quæ ab auctore ad Plantin & Viduense
absolutam Moralis Theologiæ vniuersitatis, sine casuum celebratione

traditionem expellat, & dicitur deo.

Seminarj Iberorum salmantini.

LVGDVNI.

Sumptibus IACOBI CARDON.

M. DC. XXXIII.

Genève, chez le Citoyen M. de la Roche, Libraire, & chez M. de la Roche, Libraire, & chez M. de la Roche, Libraire.

INDEX

Continens singulas Disputationes, Quæstiones, Sectiones, Puncta, Paragraphos, & Difficultates, quæ in hoc primo Tomo occurrunt.

DISPUTATIO I.

De Sacramentis in genere. pag. 1

QVÆSTIO I

De numero, necessitate, & definitione sacramenti. ibid.

- Præf.** 1. Quid sit sacramentum. ibid.
1. De numero sacramentorum nouæ legis. 2
2. Vtrum ante legem Euangelicam fuerint aliqua sacramenta. 3
3. De circumcissione. 4
4. De necessitate sacramentorum. 5

QVÆSTIO II

De materia & forma sacramentorum in genere. ibid.

- Præf.** 1. Vtrum omnia sacramenta nouæ legis constent materia, & forma determinata. ibid.
1. Vtrum materia, & forma sint partes intrinsecæ, & essentialis sacramenti. 9
2. Vtrum eadem materia, & eadem forma ubique terrarum sufficiat ad validitatem sacramenti. ibid.
3. Vtrum tota forma proficienda sit ab uno, & eodem ministro. 10

QVÆSTIO III

De causa efficiente sacramentorum, & de conditionibus in ipsa requisitis. ibid.

- Præf.** 1. Quam sit causa efficiens sacramentorum. ibid.
1. De conditionibus requisitis in ministro sacramentorum. 11
2. Vtrum probitas, seu bonitas ministri requiratur ad validam, & licitam administrationem sacramentorum. ibid.
3. Vtrum fides necessaria sit ad validam, & licitam sacramentorum administrationem. 13
4. Vtrum intentio ministri necessaria sit ad cõficiendũ sacramentum. ibid.

QVÆSTIO IV

De primario effectu sacramentorum. 16

- Præf.** 1. Vtrum sacramenta conferant gratiam, quæ est primarius sacramentorum effectus. ibid.
1. Vtrum sacramenta producant primam gratiam. 17
2. Vtrum suscipientes sacramenta recipiant adiuuentiam gratiam. 18
3. Vtrum suscipiens sacramenta à meliori ministro maiorẽ gratiam recipiat, quam si susciperet ab improbo. ibid.
4. Vtrum gratia quæ confertur sit eiusdem specteris omnibus sacramentis. 19
5. Quomodo sacramenta conferant, vel producant gratiam, moraliter scilicet, an physice. ibid.
6. Quo tempore sacramenta conferant gratiam. 20

QVÆSTIO V

De effectu secundario aliquorum sacramentorum, id est, charactere. ibid.

- Præf.** 1. Vtrum sacramenta aliqua conferant charactere. ibid.
1. Quid sit character. 21
2. De differentiis, connexionibus, & duratione characteris. ibid.

QVÆSTIO VI

De susceptore, seu subiecto sacramentorum. 22

- Præf.** 1. Quomodo sit subiectum capax sacramentorum. ibid.
1. Quid requiratur in subiecto, seu susceptore sacramentorum. ibid.
2. Vtrum sacramenta accedente fidei sui producant effectum. 23
3. Vtrum sacramenta possint indigne perenni administrari. 24
4. Vtrum licet non licet administrare sacramenta indigne perenni, ita neque liceat recipere sacramenta à ministro administrante in peccato gravi. 26

QVÆSTIO VII

De ritibus, & caeremoniis circa sacramenta. 27

- Præf.** 1. Vtrum sacramenta validè administrantur sine ritibus essentialibus, vel accidentibus. ibid.

DISPUTATIO II

De Baptismo. ibid.

QVÆSTIO I

De Baptismo sanguinis, id est, martyrio. 28

- Præf.** 1. Quid sit martyrium, & quid ad ipsum requiratur. ibid.

Responsum Sum. Mor. Tom. I.

2. Quomodo effectum præbet martyrium, & quomodo illò præbetur. 29
3. Quomodo nam martyrium suum præbet effectum, & quomodo deum fuerit eleuatum ad illum præstandum. 30

QVÆSTIO II

De Baptismo fluminis, id est, sacramento Baptismi. ibid.

- Præf.** 1. De institutione, & definitione sacramenti Baptismi. ibid.
1. De necessitate Baptismi. 31
2. De materia Baptismi. 32
3. De forma sacramenti Baptismi. 33
4. De ministro Baptismi. 34
5. De subiecto Baptismi, & dispositione ipsius subiecti, seu subiecti. 39
6. De effectu Baptismi. 43

DISPUTATIO III

De confirmatione. 44

- Præf.** 1. Quid sit confirmatio, & quomodo instituta fuerit. 44
2. De necessitate, & ministro sacramenti confirmationis. ibid.
3. De materia, & forma sacramenti confirmationis. 46
4. De effectu, & subiecto confirmationis. ibid.

DISPUTATIO IV

De sacramento Eucharistie. 48

QVÆSTIO I

De necessitate, institutione, & definitione sacramenti Eucharistie. ibid.

- Præf.** 1. Quid sit Eucharistia secundum nomen, & secundum rem. ibid.
2. De convenientia, & tempore institutionis sacramenti Eucharistie. 49
3. De necessitate sacramenti Eucharistie. 50
4. De unitate, & multiplicitate Eucharistie. 51

QVÆSTIO II

De materia Eucharistie. 52

- Præf.** 1. Quæ sit materia remota sacramenti corporis. ibid.
1. Quam sit materia remota sacramenti eiusdem corporis. 53
2. Vtrum necesse sit sub utraque specie conferri. ibid.
3. Vtrum vino, quod est materia remota sacramenti sanguinis, admiscenda sit aqua. 56
4. Vtrum quælibet quælibet vini, & vini possit consecrari. 58
5. Vtrum materia consecranda debeat esse præcisus, & quomodo dicatur sufficere præcisus. 60

QVÆSTIO III

De forma sacramenti Eucharistie. 60

- Præf.** 1. De forma sacramenti corporis. ibid.
1. De forma sacramenti sanguinis. 61
2. Cuius nomine, & quomodo profertur verba consecrationis. 62
3. Quid designetur in forma sacramenti Eucharistie per illa particulas, *hoc & ille*. ibid.
4. Quid operentur verba consecrationis. 63
5. Quid sit transubstantiatio, & consecratio. 64
6. Vtrum Christus constituitur sub speciebus per transubstantiationem. ibid.
7. Quomodo autem incipiat, & desinat esse Christi corpus sub speciebus. 66

QVÆSTIO IV

De effectu sacramenti Eucharistie. 67

- Præf.** 1. De effectu sacramenti Eucharistie spiritualiter, & sacramentaliter sumptis. 67
2. Quomodo Eucharistia suos producat effectus. ibid.

QVÆSTIO V

De ministro Eucharistie. 69

- Præf.** 1. Quid sit minister Eucharistie. ibid.
1. Quam dispositio requiratur in sacerdote Eucharistie sacramentum administrante. 70

QVÆSTIO VI

De subiecto, seu susceptore Eucharistie, & dispositionibus in eo requisitis. 71

- Præf.** 1. De dispositionibus ex parte anime requisitis in suscipiente Eucharistie sacramentum. ibid.

De

TRACTATUS DE SACRAMENTIS.

DISPUTATIO PRIMA.

De Sacramentis in genere.

SACRAMENTI nomen non solum à profanis, verum etiam ab Ecclesiasticis Scriptoribus variis modis accipitur; aliquando enim sumitur pro secreto, iuxta illud Tobie 12. *Sacramentum Regis abscondere bonum est.* Aliquando pro iuramento, cap. si iuramenta, 22. *quest. 4.* [et i. sacramenta puerum, C. si aduersus vendit.] Aliquando pro mysterio, ad Timotheum 3. *Magnum est pietatis Sacramentum,* ubi in Græca editione habetur, *mysterium.* Aliquando & fere communiter, Sacramentum accipitur pro re sacra, vt tradit Bellarminus *lib. 1. de Sacramentis, cap. 2. Nauarrus in summa, cap. 22. num. 1. Valentia tom. 4. disp. 3. quest. 1. puncto 1. Henriquez lib. 1. cap. 2. num. 1. Didacus Nugnez in 3. parte S. Thoma, in sua præfatione, significatione 5. Coninchus de Sacramentis in genere, quest. 6. art. 1. Sayrus de Sacramentis in genere, art. 1. Vasquez 3. part. quest. 60. disp. 128. cap. 1. [Suarez 3. part. quest. 60. Fillucius tract. 1. cap. 1. num. 3.] & alij. Nos in præfenti accipimus Sacramentum, vt significat id, quod à Christo fuit institutum ad conferendam gratiam, de quo nobis sex principaliter querenda sunt.*

Primò, quid, quotuplex, & quàm necessarium sit Sacramentum.

Secundò, quæ sit ipsius materia, & forma.

Tertio, quæ sit causa efficiens.

Quartò, quæ sit ipsius effectus.

Quinò, quòdnam sit subiectum.

Sextò, quo ritu, & cæremoniis administrandum sit.

QVÆSTIO PRIMA.

*De numero, necessitate, et definitione
Sacramenti.*

PVNCTVM I

Quid sit Sacramentum.

- 1 Sacramentum quid sit.
- 2 Sacramentum vni est eoz pariter.
- 3 An Sacramenta alia sint Sacramenta.
- 4 Sacrificium est sic an sit Sacramentum.
- 5 Signum quid sit.
- 6 An Sacramentum dicatur signum.
- 7 Sacramentum quotupliciter dici possit sermo.
- 8 An Sacramentum debeat esse signum similitudine representati
[Id] quod significat.
- 9 Cur Deus in signis et rebus materialibus instituerit Sacramenta.

PVNCTVS Sacramenti definitionis assuetus à Doctocibus: non iuxta S. Augustinum *lib. 20. de Ciuitate,* quem loquitur D. Thomas 3. parte, *quest. 60. art. 1. in corpore.* Henriquez *lib. 1. de Sacramentis, cap. 2. num. 3.* Bartholomæus ab Angelo *de Sacramenti, dialogo 1. c. 1. litera D.* Alexander Pefantius 3. parte *de Sacramentis disp. 3. conclus. 1.* Petrus Lodecina 1. parte *syn-Benniceæ Sain. Mor. Font.*

ma cap. 1. vers. Prima conclusio. Sacramentum dicitur rei sacra signum, vel inuisibilis gratiæ visibilis forma.

Iuxta Hugonem de S. Victore *lib. 1. parte 9. cap. 2.* Sacramentum est corporale elementum feris sensibilibus propositum, ex similitudine representans, & ex institutione significans, & continens spiritallem gratiam.

Iuxta Magistrum in 4. *disp. 1.* quem sequitur Gratius 2. parte *lib. 2. cap. 1. num. 7.* Valquez *loco cit. cap. 2. num. 16.* & alij apud eundem Valquez, nec dissentit Alexander Pefantius 3. parte *de Sacramentis, disp. 3. conclus. 2.* est inuisibilis gratiæ visibilis forma, ita vt imaginem gerat, & causa erit.

Iuxta Catechismum Pij V. *de Sacramentis in cæmuni,* cui adhaeret Bellarminus *de Sacramentis lib. 1. cap. 12.* Pefantius *loco citato, conclus. 3.* & alij, Sacramentum est res sensibilibus subiecta, quæ ex Dei institutione, sanctitatis, & iustitiæ, tum significandæ, cum efficiendæ vim habet, seu est inuisibilis gratiæ visibilis signum ad uocandam iustitiariorum institutionem.

Sed amissis variis definitionibus, quas passim Doctores tradunt, hanc ego propono, quæ satis explicare videtur naturam, vim, & efficaciam Sacramentorum.

VNICA PROPOSITIO.

1 **S**acramentum est signum serum, non solum significans, verum etiam infallibiliter efficiens rem sacram, sanctificationem homines hæc definitio optima est, iuxta præcepta Aristotelis *c. repicoratio, de Boetij in lib. de definitione,* constat enim genere, & differentia. Genere in quo conuenit omnibus Sacramentis: differentia, per quam Sacramenta distinguuntur ab aliis rebus sacris, quæ non sunt Sacramenta, vt est vñus aquæ benedictæ. Præterea, non differere hæc definitio